

Všichni je známe. Zlomové, často kritické situace v horách. Neodmyslitelný protipól všeho krásného, co hory nabízejí. S nimi ruku v ruce přicházejí rozhodnutí, která oproti těm „v údolích“ bývají často osudová.

Ledem obalená vrcholová věž Piz Berniny, foceno z Piz Bianco ▼

Vážení čtenáři.

Přinášíme vám další díl našeho projektu *Osudová rozhodnutí*, ve kterém vám očima autentických účastníků popisujeme různé kritické situace z hor. Příběh před jeho dovyprávěním vždy pozastavujeme a necháváme okomentovat lidmi, kteří k danému tématu mají co říci. Stálými spolupracovníky a komentátory

našeho projektu jsou Alena Čepelková – horolezkyň a předsedkyně Českého horolezeckého svazu, Alena Zárybnická – meteoroložka, Pavel Jirsa – metodik a zástupce náčelníka Horské služby Krkonoše a Pit Schubert – šéf bezpečnostní komise UIAA.

Všichni naši komentátoři dostávají příběh nedokončený. Necháváme je reagovat bez znalosti toho, jak celá příhoda dopadla, bez znalosti, jak situaci skuteční aktéři opravdu řešili. Možnost využít této zajímavé konfrontace máte i vy. Pošlete nám do redakce váš příběh a my ho předáme k rozboru našim spolupracovníkům. Dozvíte se tak reakci zkušených odborníků a zároveň nabídnete ostatním čtenářům poučení. Autory nejlepších a nejzajímavějších příspěvků odměníme hodnotnými cenami od firmy Hannah.

Co nejméně zlomových situací a osudových okamžiků a až stejně nastanou, tak co nejvíce rozvahy a dobrých rozhodnutí vám přeje

Jan Vesták, autor projektu

Konec léta na Piz Bernině

text: Jan Krabec, redakčně upravil Jan Vesták

Loňské léto bylo na počasí hodně vrtkavé. V našich zeměpisných šířkách hodně přišlo, v Alpách sněžilo. Byli jsme s Jardou dva. Dva snad dost oslehaní horskými větry a vyzkoušení v různých více či méně složitých situacích, které s sebou horolezectví nese. Měli jsme za sebou úspěšné výstupy v Alpách, Himálajích, Aljašce nebo Andách a také samozřejmě nespočet ústupů a návratů bez vrcholu. Dávno za námi je mladická nerozváženost. A před námi Piz Bernina, krásný 4049 m vysoký vrchol u Svatého Mořice. Léto se chýlilo ke konci a my jsme hledali kopec, který si užijeme. Fotky hřebenu Biancograt i vrcholové věže rozhodly. Znáte je? Fascinující nádhera – jako břitva ostrý dlouhý firnový hřeben a k tomu poměrně exponované skalní lezení.

Týden před odjezdem pečlivě sledujeme předpověď počasí v oblasti. Máme čtyři dny včetně cesty. Na jeden alpský vrchol času dost. Po několika deštivých a chladných dnech by se zítra mělo ukázat sluníčko. Vyrazíme na noc a ráno místo výstupu korzujeme po Svatém Mořici. Ono totiž prší! Někde se stala chyba. Naštěstí nijak zásadní. V informačním centru získáváme podrobnou předpověď na další dny. Od zítřka by mělo být slunečno. Máme radost a celý den na přípravu. Další den v poledne šlapeme s plnou horolezeckou plnou údolím

Val Roseg směrem k chatě Tschierva. Je nádherně. Stan stavíme na ledovci těsně pod nástupem do sedla Prielvusa. Trochu se lekám, jak jsou skály kolem vysněžené. Tohle na letních fotkách z minulého výstupu nemám. I na ledovci je dobře deset čísel čerstvého sněhu.

Před rozbřeskem stojíme přímo u nástupu a čekáme, až na nás dojde řada. Několik skupinek, které spaly v chatě, bylo rychlejších. „Co tam všem tak dlouho trvá?“ říkáme si v duchu. Čelovky nám v rozřešení záhady nepomáhají. Až přímý kontakt se skálou obalenou ledem dává vysvětlení. Do sedla se běžně „přebíhá“ a jen místy se použije nejběžnější jištění na ferraty. A hlavně se to leze bez maček. Ty tentokrát musíme nasadit hned. Máme 30 metrů lana, kdyby náhodou bylo třeba, a k tomu našťestí i pár expresek, odsedávky i smyce. S touto výbavou samozřejmě s jistotou lezeme do sedla Prielvusa 3 430 m a dál i první skalní část hřebene. Jen to nejde tak rychle, jako když jsem tady byl kdysi před lety. Lezeme na jistotu, jistíme délku po délce, štand za štandem. Jsme tu vlastně sami dva. Ti, co nejistili nebo měli delší lana, jsou dávno pryč a dalším jsme zase utekli my. Přesně takhle jsme si to představovali. Z lezení máme radost, užíváme si krásné výhledy na okolní vrcholy a ledovce. Pod firnovým „Nebeským žebříkem“, jak se trefně česky

přezdívá hřeben Biancograt, jsme až po téměř šesti hodinách. Uklízíme lano. Hřeben jednoznačně každý na sebe. Počasí fantastické. Rychlá sušenka a už ukusujeme první metry hřebene. Co krok, to větší expozice. Jdeme rychle, neodpočíváme a já vzpomínám na ty po kolena vyšlapané stupy, které mi zde tenkrát připomínaly schody a děsně jsem je proklínal, protože byly měkké a bořily se. Dneska mlátíme cepínem jako o život, už hodinu dřeme s těžkými batohy na zádech na předních hrotech maček, stopy nikde žádné a firt je tvrdý jako beton. Asi v polovině, když se hřeben mírně narovná, zjišťuji, že mám nějak roztažené přední hroty mojí levé rámové mačky a osička vylézá do strany. Příčinu ani nemusím hledat. Matka šroubu je fuč. Nezastavuji, jen cepínem naklepávám osičku tam, kam patří, a šlapu dál. Nechci zatím plašit Jardu, ale hlavou mi v okamžiku běží tisíce otázek ve smyslu: „Co dál?“ Klíč na dotazení s sebou mám, ale rezervní matku ne. V životě jsem něco podobného nepotřeboval. Stačilo doma nebo v údolí mačky zkontrolovat. Jenže tentokrát jsem to neudělal. Nechávám myšlenky myšlenkami. Koukám, že jsme zase o pěkných pár desítek metrů výš. Znovu naklepávám osičku a říkám Jardovi, co mám za problém. Ač to zní nesmyslně, hroty rozbité mačky a osička bez maticky relativně drží. Logicky je to tím, že jsou

ROZHODNUTÍ

permanentně zatížené a nemají čas se kloktat a vypadnout. Stačí je jen čas od času zkontrolovat a případně klepnout cepínem. Domlouváme se, že vše rozmyslíme až v klidu na kótě 4000 m – předvrcholu Berniny – Piz Bianco. Dřív se stejně nedá nikde rozumně a bezpečně zastavit.

A jsme tam. Je 13 hodin. Čas vlastně výborný vzhledem k tomu, co uvádí průvodce. Počasí? Lepší během léta ani nebylo. Prohazujeme pár slov a já už tuším, co s mačkou udělám, abychom mohli v klidu pokračovat do závěrečné fáze výstupu. Zbývá nám teď krátký sestup skalnatým hřebem, pak 60 výškových metrů více méně kolmo skálou na vrchol a snadný sestup po ledovci. Zatímco já rozebírám snad ne tolik zatěžovaný střed mačky a matku z jednoho méně namáhaného šroubu používám dopředu k čelním hrotům, Jarda okukuje a zkouší pár kroků ve skále. Už od pohledu je na ní asi 15 centimetrů čerstvého sněhu, pod ním by jen zázkam chyběla vrstva ledu, teď poledním sluncem už notně změkklá. Mačka je provizorně opravená. Těším se dál. Jarda se zastavuje a pohledem zkoumá cestu dál. Stejně tak i já. Jsme tak 30 metrů od sebe a jeden jako druhý pátráme po standech a bezpečné cestě. Vidíme tříčlennou skupinku, která byla ráno v první části výstupu rychlejší než my a teď bez pohnutí trčí na místě v polovině vrcholové věže. Ta je také pod sněhem a ledem. Jak dlouho je pozorujeme na stejném místě těžko říct. Možná 20 minut. A neudělali ani krok! Oběma nám je jasné, že jsme v problému. Nalézt zasypané standy je otázkou velkého štěstí. Všechno je zasněžené a zledovatělé. Jarda se vrací a téměř dvojhlasně říkáme: „Nahoru pro nás cesta nevede, jdeme dolů.“ i tak víme, že s tím kouskem špagátu, který máme, budeme mít do tmy dost co dělat slanit spodní skalnatý úsek až dolů na ledovec. Hlavně teď rychle a bezpečně „seběhnout“ firnovou část

hřebene. Když jsem tady byl minule, tak jsem skutečně skoro běžel a dole na ledovci Tschierva byl za necelé dvě hodiny. Teď dělám tři kroky a začínám couvat zpátky na vrchol. „Do toho nejdu! Jardo, fakt ne, promiň.“ Necítím jistotu. Začátek hřebene je nejmíň prudký. Přesto, jak je tvrdý, by se ho větší část musela lézt pozadu nebo slaňovat a v této situaci provizorně opravené mačky nevěřím. Nic jiného v tom není. Podobné terény jsme bez problémů zdolávali všude možné po světě.

Zpátky na dva krát jedna metrové plošině na vrcholu Piz Bianco navíc zjišťuji, že se mačka s chybějícím jedním středovým šroubem uprostřed tak trochu „zlomila“. Ne dolů to s ní opravdu nepůjde. Nebo bude muset? Co teď?

▲ skalnatá exponovaná

▲ úvodní skalní úsek cesty pod Biancostratem

Dokončení příběhu najdete pod příspěvků od Aleny Čepelkové, Pavla Jirsy, Pita Schuberta a Aleny Zárybnické. Všechny jsme v tomto okamžiku – ještě před dovyprávěním této osudové příhody - požádali o komentáře.

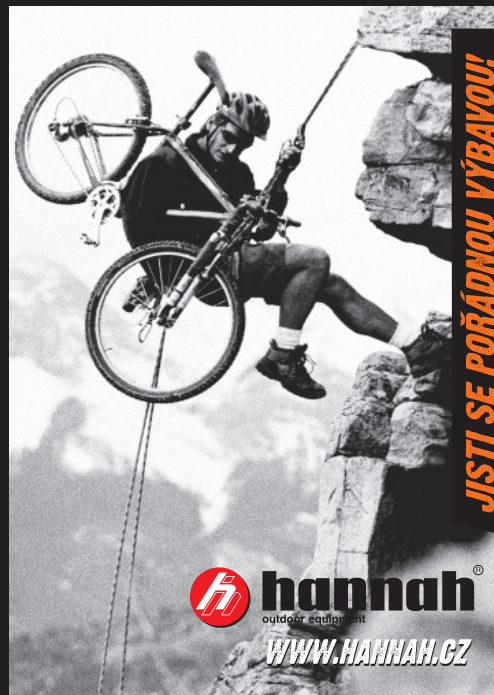

LIGHTER II

- » velmi lehký stan pro 2 osoby – 2,5 kg
- » celoroční použití
- » nové maximálně odlehčené a přitom odolné materiály – silikonizace
- » jednoduchá a odolná duralová konstrukce
- » rychlá a snadná stavba i skládání
- » prostorná apsida a široký vchod
- » účinné odvětrávání
- » nabídka dalších 20 stanů pro různé typy aktivit

BIKER II

- » velmi lehký a skladný spací pytel pro letní pěší turistiku, vodáctví a cykloturistiku
- » hmotnost 1000 g
- » ergonomická výstuha kapuce
- » vnitřní kapsa na dokumenty
- » zateplovací límeček
- » zateplovací krycí léga + ochrana proti zasekávání jezdce ziplu
- » možnost propojení dvou spacích pytlů
- » nabídka dalších 9 spacích pytlů pro různé typy aktivit

JISTI SE PORÁDNOU VÝBAVOU!

hannah
outdoor equipment
WWW.HANNAH.CZ

Alena Čepelková, předsedkyně Českého horolezeckého svazu

Co teď? Zanadávat si na svoji výstrojovou nekázeň a pak znovu vyhodnotit možnosti a rizika. Lezci jsou sice zaskočení, že se nekoná očekávaná procházka různými sadem, ale mají na své straně několik výhod: nejsou to žádní začátečníci, je brzy odpoledne, je krásné počasí a nejsou ve stěně sami. Jak se sám postižený přesvědčil, při zatížení do kopce mačka jakž takž drží, ale na sestup, kdy bude zatěžována v různých směrech, to není. Kdyby ho parták celý sestup jistil, bude to na nervy a strašně pomalé, při neustálém riziku smeknutí. Naboru zbývají dvě 30m délky, a v polovině vrcholové stěny dokonce tři další družstvo – to znamená další lana a další lezci. Lze je požádat o spolupráci a přinejhorším problém by těžké a zledovatělé skály vyřešit společnými silami. Opuštěla bych tedy původní myšlenku „vzhůru dolů“ a pokusila se výstup dokončit, přičemž lepší a jistější lezec z dvojky obuje bezvadný pár maček a druhého bude dobírat.

Tedy pokud zrovna kolem neletí vrtulník, v kapse není pojištění Alpenvereinu a ruce se mi nějakou náhodou nevyvrstí naboru do tvaru písmene „Y“ :-)

Pavel Jirsa, metodik a zástupce náčelníka Horské služby Krkonoše

Překontrolování všech věcí před výstupem v horách je zásadní věc, nicméně se tato nebo jiná nepřijemnost může stát kdykoli. Terén z příběhu trochu znám, protože jsem se o výstup také již dříve pokoušel, bohužel to z jiných důvodů nevyšlo. Ze zkušenosti vím, že sestup stejnou cestou jako výstupovou je těžší. Účastníci příběhu se nacházeli ve 13 hodin vysoko a navíc na druhé straně vrcholu je chata, kde bude před sestupem již mírnějším terémem rozbitou mačku možno opravit. Proto bych v tomto případě asi poškozenou mačku zkusil pořádně připevnit, domluvil se s družstvem před námi a společnými silami pokračoval v zamýšleném výstupu přes vrchol. S jejich vybavením a zkušenostmi našeho družstva z příběhu by postup na chatu neměl trvat déle než 2 hodiny. Na druhé straně vrcholu je již mírnější sestup k chatě.

Pit Schubert, šéf bezpečnostní komise UIAA

Nejprve musím zdůraznit to, co má každý za povinnost před jakoukoliv túrou udělat. Kontrola výstroje a výzbroje je podmínkou před každým výstupem. Když doma v klidu při přípravě před akcí pečlivě prohlédnu a zkontroluji vše, na čem bude záviset můj život, nezrazuji tím sebe ani svého spolulezce. Bez takové kon-

Alena Zárybnická, meteoroložka

Nejde to po svých nahoru ani dolů? Pak snad jediné mávnout kouzelným proutkem letět – ideální řešení!!! A když je počasí takové, že „během léta lepší nebylo“, tak proč ne. Tedy máme-li čím o pomoc vrtulník požádat... Jak vlastně letecká zdravotnická a záchranná služba ve Švýcarsku funguje? Zeptala jsem se za vás svého dlouholetého kamaráda Daniela Tučka, pilota společnosti Delta systém, která provozuje leteckou záchrannou službu v České republice: „Ve Švýcarsku spadá letecká záchranka pod tamní autoklub REGA, financována je především z příspěvků dárců. Použití vrtulníků je tam na denním pořádku, je jedno, zda-li se letí pro člověka či třeba i zvíře v nouzi. Chceme-li mít stoprocentní jistotu, že nás jejich zásah nebude nic stát, musíme si předem zakoupit jakési „pojištění“. Když

vrtulník snáší Jardu k chatě Tschlierva

troly a kontroly funkčnosti by neměla být túra podniknuta. K samotné situaci na ledu pokrytém hřebenu Biancograt: Když dojde k rozlomení jedné mačky u jednoho lezce na tomto hřebenu, hřeben je při tom pokryt ledem a dvojice má k dispozici jen 30 metrů dlouhé lano - v tomto případě je správným řešením zavolat záchranáře.

tak neučiníme, můžeme po takovém zásahu očekávat fakturu, nicméně neznám případ, který by pacienta poté dohnal do úzkých! A podobně to funguje třeba i u nás: obecně prospěšná společnost OK-AMBULANCE je připravena pomoci svým klientům například u Krkonoších. Tým záchranářů vyskolených speciálně pro práci v nepřístupném terénu zvládají dokonale práci v podvěsu či jeřábování a není místo, kam by se za dobrého počasí nedostali. Podrobnější informace najdete například na www.ok-ambulance.cz.“ A ještě k tomu počasí: zásah vrtulníku není možný v případě, že dohlednost je pod 800 m, oblačnost dosahuje až na povrch země a fouká vítr silnější než 20 m/s. A ještě pozor na nadmořskou výšku: běžný bezproblémový dosah je asi 3500 m. Mimochodem specifika práce leteckých záchranářů v horách je skvělé téma, tak podrobněji snad někdy jindy...

Dokončení příběhu

Nezbývá než vytočit číslo poslední záchran. Potupa? Porážka? Zbabělost? Nikdy jsem podobný krok neudělal. Je to skutečně nezbytně nutné? Ještě se vzájemně ubezpečujeme, že opravdu nepůjdeme ani nahoru ani dolů a pak Jarda na mobilu vytkává číslo 112. Milý ženský hlas v centrále v Žürichu se ptá, co máme za problém. Vše vysvětlujeme: „Jsme dva čeští horolezci, stojíme na vrcholu Piz Bianco, máme problém s rozbitou mačkou a za tohoto stavu je pro nás terén nahoru i dolů bezpečně neschůdný.“ Na druhém konci „drátu“ si spojovatelka všechno zapisuje, ještě se ptá, jestli je někdo zraněný, což se nás našťástí netýká. Jen doplňujeme, že jsme oba pojištění u rakouského Alpenvereinu. Krátký faktický rozhovor ukončuje spojovatelka dotazem na telefonní číslo, na kterém budeme k zastížení. Za 5 minut zvoní Jardovi v kapse mobil. Tentokrát už volají ze střediska letecké záchranné služby v Žürichu. Znovu opakujeme, co se nám stalo. Navíc chtějí vědět, jaké jsou aktuální povětrnostní podmínky v okolí. Na oplátku dostáváme instrukce, jak sebe i své věci připravit na záchrannou akci. Asi teprve teď mi dochází, co se bude v dalších okamžicích dít. Mám trochu strach. Pečlivě kontrolujeme úvazky, pevně a bez volně visících předmětů zavíráme batohy,

připravujeme štand a čekáme. 20 minut se nic neděje, když zvoní znovu telefon. Ujistuji se, jestli jsme připraveni. Vrtulník je na cestě. Od našeho výstupu na vrchol Piz Bianco uplynuly necelé 2 hodiny. Dole pod námi přece ještě byla čtveřice lezců. Kde jsou? Ale to už je vrtulník na dohled. Lehká alpská „červená vos“ kolem nás obkroužila kolečkem. Oba s Jardou stojíme zády k větru a s rukama nad hlavou signalizujeme písmeno „Y“. Yes! Pilot zapíchnul vrtulník ve vzduchu a z otevřených dveří se obratem spouští dolů záchranář zavěšený na ocelovém lanku. Ve větru se houpe, snažíme se ho zachytit a přitáhnout k nám. Na poprvé se nedaří. Až na druhé zhoupnutí. Krčí se s námi na jedné plošince, naučenými pohyby kontroluje připravenost naší i našeho vybavení a snaží se překříčet vrtulník. Rozdává pokyny.

Než jsem se rozkoukal, už mám kolem ramen ze smyče udělaný improvizovaný prsák – spojený s mým sedacím úvazkem a jsem spolu s oběma batohy na karabině na lanku. Záchranář dává signál pilotovi vrtulníku. V okamžiku ztrácím pevnou půdu pod nohama a houpu se na lanku ve vzduchu. Houpání se postupně zmenšuje. Vlastně se mi to celé moc líbí. To už se držím za lyžinu vrtulníku a pode mnou je kilometrůvá díra a roztrhaný ledovec. Vidím také čtveřici, která se doslova potácí ještě kus pod Piz Bian-

co. Lanko se uvolňuje, posádka vrtulníku mě začíná spouštět na zem. Dopadám v mačkách měkce do kopretin u chaty. Záchranář z vrtulníku, který mezi tím také dosedl na zem, přibíhá na pomoc, odepíná mě a přimačkává k zemi. Vrtulník se zvedá a letí vzhůru. Záchranář, který se mnou zůstal, mě začíná zpovídat a zapisovat si vše do zprávy o akci. Po vyřízení formalit je to příjmený rozhovor dvou lidí posedlých horami. Jarďa s druhým záchranářem si na Piz Bianco nakonec počkal déle, než by se mu líbilo. Zesílil vítr a pilot s vrtulníkem odletěl čekat na příznivější podmínky. Vrátil se za hodinu. Když jsme se pak oba sešli v bezpečí u chaty, věděli jsme, že jsme udělali dobře. S nadsázkou vtipkujeme, že to byl první sestup, ze kterého nás nebolí nohy.

Večer sedíme u ohně u silnice v údolí. Nebe bez mráčku plné hvězd, Bernina v plné kráse jako na dlani, když najednou slyšíme známé zvuky. Nemohli jsme se splést. Za chvíli už vidíme jak halogen vrtulníku pátrá po skále vrcholové věže. Vše se opakuje během hodiny čtyřikrát. To záchranáři pomáhali asi z nejnedostupnějšího místa v kolmé skále do bezpečí horolezcům ze skupiny, která šla za námi. O moc dál než my se za osm hodin, které uplynuly, nedostali. Zato zásah záchranářů byl komplikovanější a riskantnější.